

Bölüm 35

MEDİKASYONA BAĞLI BAŞ BOYUN BÖLGESİ AĞRILARI

Aslı ÖZBEK BİLGİN¹

GİRİŞ

İlaç uygulamaları (medikasyon) , beklenen bir hastalığı önlemek yani profilaksi veya mevcut hastalığı tedavi etmek için yapılır. Hastaya ilaç uygulandıktan sonra iki tip etki görülür. Birincisi ilacı verme amacımız olan etkinin görülmesi, ikincisi ise istenmeyen veya zararlı etkidir (1). Dünya Sağlık Örgütünün de belirttiği gibi tüm ilaçların yararı olduğu gibi zarar verme potansiyeli de vardır (2). İlaç takip sistemleri ve farmakovijilans uygulamaları ile ilaçların yan etkileri ve advers etkileri artık daha detaylı incelenmektedir. Böylece hastaların güvenli medikasyonu sağlanarak, yan etkilere bağlı hastanede yatış süresi, gereksiz ilaç kullanımı ve tedavi maliyetlerinin azaltılması hedeflenmektedir.

Medikasyona bağlı oluşan istenmeyen etkiler uygulanan doz, kullanım süresi, farmakogenetik yapı, diyet, yaş, altta yatan hastalık gibi faktörlere bağlı olarak hastalar arasında değişik formda ve sıklıkta görülebilir. Medikasyona bağlı en sık görülen istenmeyen etkiler arasında ağrı yer alır. İyilik haline kavuşmak için kullanılan ilacın kronik ağrıya neden olması hastaları psikolojik olarak da etkileyip yaşam kalitesini düşürür.

Medikasyona bağlı görülen ağrı çok geniş ele alınabilir. Uygulama yerinde lokal iritasyon etki ile geçici ağrı yapan ilaçlar olduğu gibi, şiddetli nöropatik ağrıya neden olarak tedavinin tamamlanmasını kısıtlayan ilaçlarda oldukça fazladır. Dikkat edilmesi gereken önemli nokta hekimlerin ağrı ile gelen hastalarda ilaç kullanımını sorgulayarak, tedaviye bağlı gelişen ağrıyı ayırt edebilmesidir. Aksi takdirde hastanın şikayetinin geçmemesi, yanlış tanı ve tedavi uygulanması durumun daha kötüye gitmesine neden olabilir. Bu bölümde klinisyenler için ağız, baş, boyun bölgesinde ağrıya sebep olan ilaçlar hakkında bilgiler hazırlanmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Tıp Fakültesi Farmakoloji AD, asliozbekbilgin@gmail.com

A vitamini yüksek dozda alınmasına bağlı görülen akut ve kronik zehirlenmenin belirtileri arasında kafa içi basınç artışına bağlı baş ağrısı sık görülür. E vitamini 800 ünite ve üzeri dozda kullanıldığında şiddetli baş ağrısına neden olur. Ayrıca insülin kullanımında görülen hipogliseminin belirtileri arasında da baş ağrısı diğer semptomlara eşlik eder.

SONUÇ

Medikasyona bağlı ağrı ve lezyonlar sık görülen ancak yeterli sorgulama yapılmadığı için bir o kadar da atlanan durumlardır. Bu nedenle hekimlerin özellikle yaşlı hasta grubunda ilaç kullanımını veya kesilen ilaçları sorgulaması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: ağrı, baş ağrısı, ilaç, medikasyon

KAYNAKLAR

1. Femiano F, Lanza A, Buonaiuto C, et al. Oral manifestations of adverse drug reactions: guidelines. *J Eur Acad Dermatol Venereol*, 2008,22,681-91. Doi: 10.1111/j.1468-3083.2008.02637.x
2. World Health Organization. Safety of medicines – adverse drug reactions. 2018.
3. Soysa NS, Fonseka N. Oral adverse reactions to systemic medications-mini review. *Sri Lanka Dental Journal*, 2018, 48, 05-17
4. Abdollahi M, Rahimi R, Radfar M. Current opinion on drug-induced oral reactions: a comprehensive review. *J Contemp Dent Pract*, 2008,9,1-15.
5. Abdollahi M, Radfar M. A review of drug-induced oral reactions. *J Contemp Dent Pract*, 2003,4,10-31.
6. Teoh L, Moses G, McCullough MJ. A review and guide to drug-associated oral adverse effects-Oral mucosal and lichenoid reactions. Part 2. *J Oral Pathol Med*, 2019. Doi: 10.1111/jop.12910
7. Roldan CJ, Chai T, Erian J, Welker J. Oral pain associated with cancer therapy, a pain medicine perspective. *Pain management*, 2018,8(6),487-93. Doi: 10.2217/pmt-2018-0036
8. Ruiz-Argüelles GJ, Nancy Coconi-Linares L, Garcés-Eisele J, et al. Methotrexate-induced mucositis in acute leukemia patients is not associated with the MTHFR 677T allele in Mexico. *Hematology*, 2007,12(5),387-91. Doi: 10.1080/10245330701448479
9. Bennett M. Pain management for chemotherapy-induced oral mucositis. *Nurs Child Young People*, 2016,28(10),25-29. Doi:10.7748/ncyp.2016.e695
10. Ayangco L. Oral manifestations of erythema multiforme. *Dermatol Clin*, 2003,21(1),195-205.
11. Pejcic A. (2015). Drug-Induced Oral Reactions. *Emerging Trends in Oral Health Sciences and Dentistry* içinde(567-580) IntechOpen. Doi:10.5772/59261
12. Scully C, Bagan J-V. Adverse drug reactions in the orofacial region. *Crit Rev Oral Biol Med*, 2004,15(4),221-39. Doi: 10.1177/154411130401500405
13. Wolff A, Joshi RK, Ekström J, et al. A guide to medications inducing salivary gland dysfunction, xerostomia, and subjective sialorrhea: a systematic review sponsored by the world workshop on oral medicine VI. *Drugs in R&D*. 2017,17(1),1-28. Doi: 10.1007/s40268-016-0153-9
14. Nagarajappa AK, Pandya D. ADVERSE DRUG EFFECTS IN MOUTH. *International Journal of Medical and Applied Sciences*,2015,4, 82-91.
15. Bascones-Martínez A, Muñoz-Corcuera M, Bascones-Ilundain C. Side effects of drugs on the oral cavity. *Medicina Clínica (English Edition)*, 2015,144(3),126-31.

16. Lo Russo L, Guida L, Di Masi M, et al. Adverse drug reactions in the oral cavity. *Curr Pharm Des*, 2012, 18(34), 5481-96.
17. Fraunfelder F, Fraunfelder F. Adverse ocular drug reactions recently identified by the National Registry of Drug-Induced Ocular Side Effects. *Ophthalmology*, 2004,111(7):1275-9.
18. Biancardi MR, da Silveira HA, Fernandes D, et al. Ecstasy Abuse and Its Effects on the Oral Mucosa. *Journal of Craniofacial Surgery*, 2019,30(3),e189-e91.
19. Aytaç Ş, Türkay C. İlaç kullanımına bağlı gelişen özofagus hasarı. *Akademik Gastroenteroloji Dergisi*, 2005,4(1),43-5.
20. Kendir Aİ, Beckmann Y, Seçil Y, et al. İlaç Aşırı Kullanım Baş Ağrısı Klinik ve Tedavi Özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Neurology*, 2009,4(3),122-7.
21. Kayaalp, SO.(2012). *Akılci tedavi yönünden tıbbi farmakoloji* (13. baskı). Ankara: Pelikan Yayıncılık.
22. Goodman, LS. (1996). *Goodman and Gilman's the pharmacological basis of therapeutics* (11. ed). New York: McGraw-Hill.
23. Katzung, BG.(2017). *Basic and clinical pharmacology*. New York: McGraw-Hill.
24. Scher AI, Rizzoli PB, Loder EW. Medication overuse headache: an entrenched idea in need of scrutiny. *Neurology*, 2017,89(12),1296-304.
25. Orhan EK, Baykan B. İlaç Asiri Kullanimi Basagrisi: Sık Ve Önlenebilir Bir Basagrisi Nedeni/ Medication Overuse Headache: The Reason of Headache That Common and Preventable. *Noro-Psikiyatri Arsivi*, 2013,50(1),47.